

Aluehallintovirasto

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot 2015 sekä nuorisotakuu

Raportti Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella toimivista nuorten monialaisista ohjaus- ja palveluverkostoista

Johanna Kalliomaa

Opetus- ja kulttuuritoimi

42/2015

Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket i Södra Finland

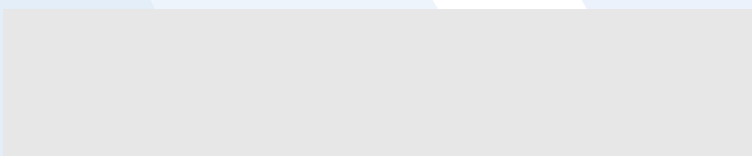
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Opetus- ja kulttuuritoimi

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot 2015 sekä nuorisotakuu
Raportti Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella toimivista
nuorten monialaisista ohjaus- ja palveluverkostoista

Johanna Kalliomaa

Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja 42/2015
ISSN 1798-8314 (PDF)
ISBN 978-952-5890-70-9 (PDF)

2015

Aluehallintovirasto

NUORTEN OHJAUS- JA PALVELUVERKOSTOT 2015 SEKÄ NUORISOTAKUU

Raportti Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella
toimivista nuorten monialaisista ohjaus- ja
palveluverkostoista

Tiivistelmä

”Eri tahojen toimijat toimivat yhteistyössä keskenään ja nuorisoa koskevat asiat nähdään yhteisinä asioina, ei ainoastaan nuorisotoimen tms. tahon vastuulla olevina.”

EteläSuomen aluehallintovirasto OPETUS- JA KULTTUURITOIMI

Johanna Kalliomaa

johanna.kalliomaa@avi.fi

Sisällysluettelo

1 Nuorten monialaisen ohjaus- ja palveluverkosto nuorisolaissa.....	2
2 Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ja nuorisotakuu; vuoden 2015 kyselyn tuloksia Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa.....	2
2.1 Nuorisolain 7 a§:n vaikutus.....	3
2.2 Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävät ja niiden toteutuminen.....	3
2.2.1 Nuorten kasvu- ja elinoloja koskevien tietojen kokoaminen	5
2.2.2 Nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden seuranta	7
2.2.3 Ohjaus- ja palveluverkostot mukana nuorisotakuun toteutumisessa; suunnitelmallisuus ja uudet menettelytavat.....	7
2.3 Ohjaus- ja palveluverkoston kokoonpano	9
3 Lopuksi	11
Lähteet:.....	12

1 Nuorten monialaisen ohjaus- ja palveluverkosto nuorisolaissa

Lasten ja nuorten parissa toimivien aikuisten osaaminen on uusien haasteiden edessä. Elinympäristömme on jatkuvassa muutoksessa, ja se edellyttää erityisesti lasten ja nuorten parissa toimivilta herkkyyttä tunnistaa arjen ilmiöitä ja kykyä vastata uusiutuviin tarpeisiin. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015, 40). Nuorisolakiin (72/2006) kirjattiin vuoden 2011 alussa voimaan tullut lisäys (7 a§), joka velvoittaa ja ohjaa kuntia perustamaan nuorten asioihin perustuneen monialaisen ohjaus- ja palveluverkoston. Lisäys perustuu ajatteluun, jossa lasten ja nuorten hyvinvointi nähdään kokonaisuutena, joka edellyttää poikkihallinnollista tarkastelua. Monialaisella yhteistyöllä halutaan turvata lasten ja nuorten palvelujen saatavuus, riittävyys, laatu sekä yhteensopivuus.

Nuorisolakiin kirjattu velvoite ohjaa lasten ja nuorten parissa toimijoita tarkastelemaan toimintaprosesseja aikaisempaa enemmän kokonaisuuksina. Sen lisäksi se ohjaa paikallistoimijoita varmistamaan, että prosessien eri osat toimivat saumattomasti yhteen. Monialaisen yhteistyön tulee koskea muun muassa asioiden valmistelua, suunnittelua, toiminnan ohjausta ja arviointia.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2012-2015 yhdeksäs strateginen tavoite on: ”Lasten, nuorten ja perheiden asioita hoidetaan osaavasti ja hyvässä yhteistyössä”. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015, 39). Tämän tavoitteen uskotaan toteutuvan monialaisen yhteistyöverkoston avulla samalla, kun kunnassa toimivat asiantuntijat kykenevät tunnistamaan ilmiöt, jotka uhkaavat lasten ja nuorten hyvinvointia.

2 Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ja nuorisotakuu; vuoden 2015 kyselyn tuloksia Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä aluehallintovirastojen nuorisotoimet teettivät keväällä 2015 Valtakunnallisen työpajayhdistyksen avustuksella kyselyn kuntien ohjaus- ja palveluverkostojen toimijoille. Kyselyssä kerättiin tietoa kuntien nuorten monialaisten ohjaus- ja palveluverkostojen toiminnasta sekä nuorisotakuusta. Tämä raportti on koottu Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivien kuntien vastauksista. Raportissa esitettävät vertailutiedot perustuvat valtakunnallisen raportin¹ tietoihin sekä viime vuonna tehdyn kyselyn raporttiin². Raportin kuvat ja taulukot perustuvat vuoden 2015 kyselyn tuloksiin.

Vuoden 2015 kysely lähetettiin 301 kuntaan. Kyselyn vastausprosentti koko maassa oli 97. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen 64 kunnasta 62 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 96,8. Vastausprosentti on kasvanut hyvin edellisen kyselyn jälkeen. Vuonna 2014 tehdyn kyselyn vastausprosentti oli 83. (Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot kunnissa 2015 sekä nuorisotakuu, 2; Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot sekä nuorisotakuu Etelä-Suomen kunnissa 2014, 2.)

¹ http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/liitteet/Nuorten_ohjaus- ja_palveluverkostot_kunnissa_2015_sekx_nuorisotakuu.pdf

² http://www.avi.fi/documents/13166/0/ESAVI_sahi_ohjaus-ja_palveluverkostot_raportti_ESAVI_2014/5a056095-3be9-4ffb-ace1-cd824ef5208b

2.1 Nuorisolain 7 a§:n vaikutus

Luvussa 1. kuvattiin nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen nuorisolakiin pohjautuvia lähtökohtia. Ohjaus- ja palveluverkostokyselyssä kysyttiin: ”Onko paikallinen yhteistyö nuorten asioiden hoitamisessa parantunut nuorisolakiin vuonna 2011 lisätyn 7a§:n myötä?”

Koko maassa yhteensä 72 prosenttia (n=282) vastaajista oli sitä mieltä, että paikallinen yhteistyö nuorten asioiden hoitamisessa on parantunut sen jälkeen, kun lisäys nuorisolakiin tuli voimaan. (Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot kunnissa 2015 ja nuorisotakuu, 11). Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivien verkostojen vastaajista 68 prosenttia (n=62) oli sitä mieltä, että kehitystä parempaan on tapahtunut. Moni vastaaja koki, että eri toimijoiden välinen yhteistyö on ollut sujuvaa jo ennen lakikirjausta. On paljon kuntia, joissa tämän kaltainen yhteistyöverkosto on ollut olemassa jo pitkään. Vastaajat kommentoivat kuitenkin, että laki on täsmentänyt jo olemassa olleiden verkostojen tehtäviä ja man-

daatti nuorisoasioiden edistämiseksi on vahvistunut entisestään. Säädosohjaus on siis toiminut hyvin.

Yhteistyön paraneminen näkyy vastaajien mielestä käytännön tasolla kun eri toimijat tuntevat toisensa ja toistensa tehtävät paremmin. Eräs vastaaja Uudeltamaalta toteaa muun muassa, että: ”*Nuori otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon asioita käsiteltäessä. Työtä voidaan tehdä laadukkaammin ja nuorten tarpeita paremmin vastaavasti.*” Tämä esimerkki viittaa siihen, että palveluverkostot onnistuvat vastaamaan niihin odotuksiin ja siihen tarpeeseen, jotka johtivat nuorisolakiuudistukseen ja 7 a§:n kirjaamiseen.

Edellä mainitun kaltaisia esimerkkejä oli kysymyksen avoimeen vastauskohtaan jätetty kuitenkin varsin vähän. Yhteistyön paranemista koskevat maininnat liittyivät pääasiassa toimijoiden yhteydenpidon lisääntymiseen, joustavampien toimintatapojen löytämiseen ja yhteistyön tiivistymiseen. Nämä ovat verkoston toiminnan kannalta erittäin keskeisiä asioita.

2.2 Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävät ja niiden toteutuminen

Lähes kaikissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella sijaitsevilla kunnissa toimii lakisääteinen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. 85 prosentissa kunnista verkosto on oma, 15 prosentissa kunnista verkosto on yhteinen toisen tai useamman kunnan kanssa. Lakisääteinen ohjaus- ja palveluverkosto puuttuu tämän kyselyn mukaan vain yhdestä kunnasta. Tehtyjen lisäselvitysten mukaan niissäkin kahdessa kunnassa, jotka eivät vastanneet kyselyyn, on lakisääteinen ohjaus- ja palveluverkosto.

Nuorisolaki (72/2006, 7a§) ohjaa ohjaus- ja palveluverkoston toimintaa määrittelemällä selkeästi sen tehtävät:

1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta

paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;

2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;

3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;

4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitelmalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisen kesken.

Kyselyssä kysyttiin, mitä lakisääteisiä tehtäviä nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on kunnassa toteuttanut. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella yhteisten menettelytapojen

tehostamiseen ja nuorten palvelusta toiseen siirtymiseen liittyviä tehtäviä on toteutettu 87 prosentissa verkostoista. 85 prosenttia verkostoista kertoi edistäneensä nuorille suunnattujen palveluiden yhteensovittamista ja vaikuttavuutta. Nuorten kasvu- ja elinoloista kertovia tietoja ja niiden pohjalta tehtyjä arviointeja on tehty 82 prosentissa ja tietojenvaihdon sujuvuutta on edistetty 74 prosentissa verkostoista. Yli puolessa (54 %, n=62) verkostoista on toteutettu kaikkia laissa sille määrättyjä tehtäviä. Vuonna 2014 kaikkia lakisääteisiä tehtäviä oli käsitelty n. 62 prosentissa (n=52) verkostoista.

Tietojenvaihdon sujuvuutta olisi vielä hyvä tehostaa monissa verkostoissa vaikka se onkin useiden kommenttien mukaan jo kehittynyt

verkostotyöskentelyn myötä. Eräs vastaaja Päijät-Hämeestä kommentoi, että: *”Tiedonvaihtaminen eri toimijoiden välillä on hankalaa, koska usein piiloudutaan vaitiolo-velvollisuuden taakse, vaikka samojen nuorten kanssa usein eri toimijat työskentelevätkin.”* Vaitiolo-velvollisuus nostettiin esiin myös muutamissa muissa tämän ohjaus- ja palveluverkostokyselyn kommentteissa.

Vaikuttaa siltä, että vaitiolo-velvollisuus ja salassapitoasiat nousevat usein keskustelun aiheeksi kun puhutaan yhteistyöhön liittyvistä haasteista. Myös etsivän nuorisotyön kokemusten mukaan vaitiolo-velvollisuuden taakse piiloudutaan mielellään. (Etsivä nuorisotyö 2014, 8.)

Kuva 1. Kuntien ohjaus- ja palveluverkostojen toteuttamat tehtävät.

Tehtävä	Verkostojen määrä (n= 62)	%
1) <i>Koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi</i>	50	82 %
2) <i>Edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus</i>	52	85 %
3) <i>Suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi</i>	53	87 %
4) <i>Edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitelmalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken</i>	45	74 %
5) <i>Verkostot jotka ilmoittivat hoitavansa kaikkia sille annettuja tehtäviä</i>	33	54 %

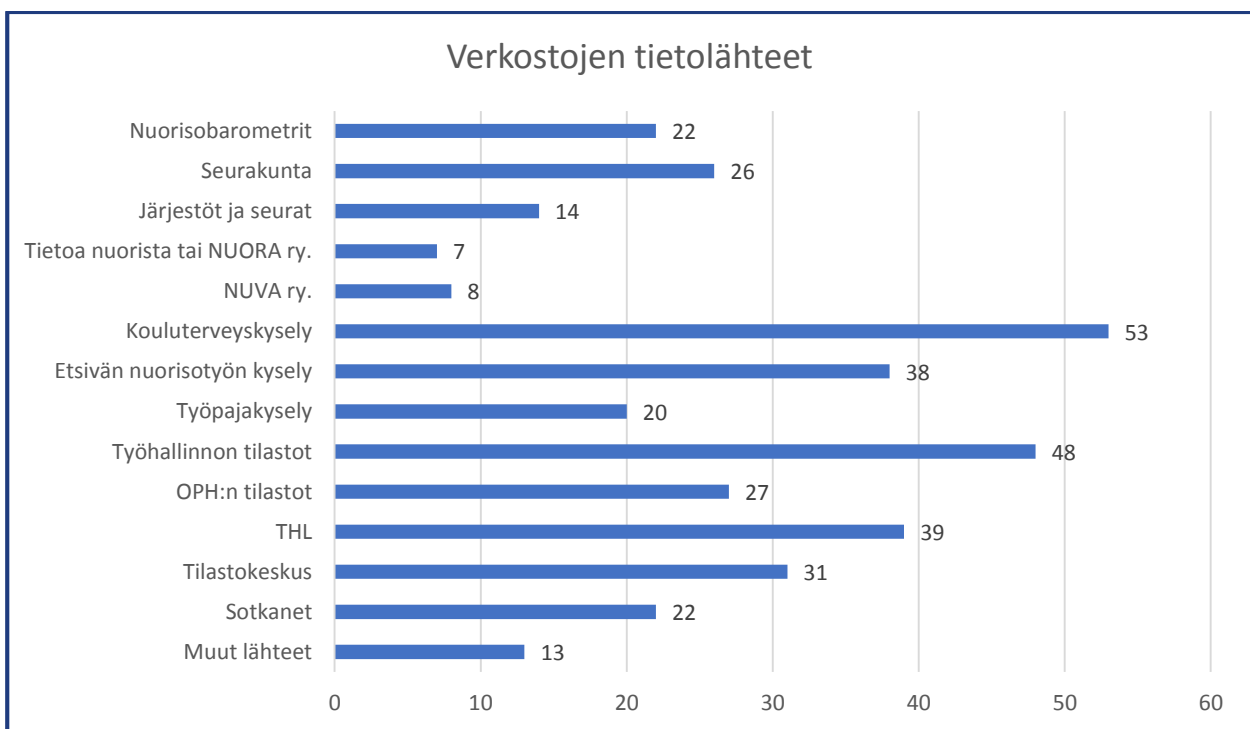
2.2.1 Nuorten kasvu- ja elinoloja koskevien tietojen kokoaminen

Nuorten kasvu- ja elinoloista on olemassa paljon valtakunnallista indikaattoritietoa numeroiden ja erilaisten trenditietojen muodossa. Sen lisäksi saatavilla on runsaasti laadullisia tutkimuksia esimerkiksi Nuorisotutkimusseuran ja eri oppilaitosten lopputöiden tuottamana. Ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa tehdään vuosittain lukuisia loppuitä nuorten elämään ja nuorisotyöhön liittyvistä aiheista. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työtä helpottavien tietojen keräämiseen ja kokoamiseen on olemassa monia eri lähteitä.

Ohjaus- ja palveluverkostokyselyssä kysyttiin: ”Mitä tietolähteitä verkostot ovat käyttäneet

kootessaan tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista?” Tietolähteistä suosituin on selvästi kouluterveyskysely, jonka Terveiden ja hyvinvoinnin laitos teettää joka toinen vuosi. Kouluterveyskysely kerää tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä opiskeluhuollosta. Kysely teetetään peruskoulun 8. ja 9. luokien oppilaille sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Kunta voi halutessaan tilata kunta- ja oppilaitoskohtaiset kouluterveyskyselyn tulokset hyödynnettäväkseen. (www.thl.fi/kouluterveyskysely)

Kuva 2. ”Mitä tietolähteitä ohjaus- ja palveluverkostot ovat käyttäneet kootessaan tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista?” (n=62)

Ohjaus- ja palveluverkostot hyödyntävät työssään paljon myös Työhallinnon tilastoja. Ne kertovat muun muassa nuorisotyöttömyyden muutoksista. ELY-keskukset laativat kuukausittain Työllisyyskatsauksen, joka on tiedote alueen työttömyyden ja avoimien työpaikkojen

ajankohtaisesta tilanteesta. Tiedot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoon, joka kootaan työ- elinkeinotoimistojen asiakasrekisteritiedoista. (www.ely-keskus.fi> Työmarkkinat> Työllisyyskatsaukset)

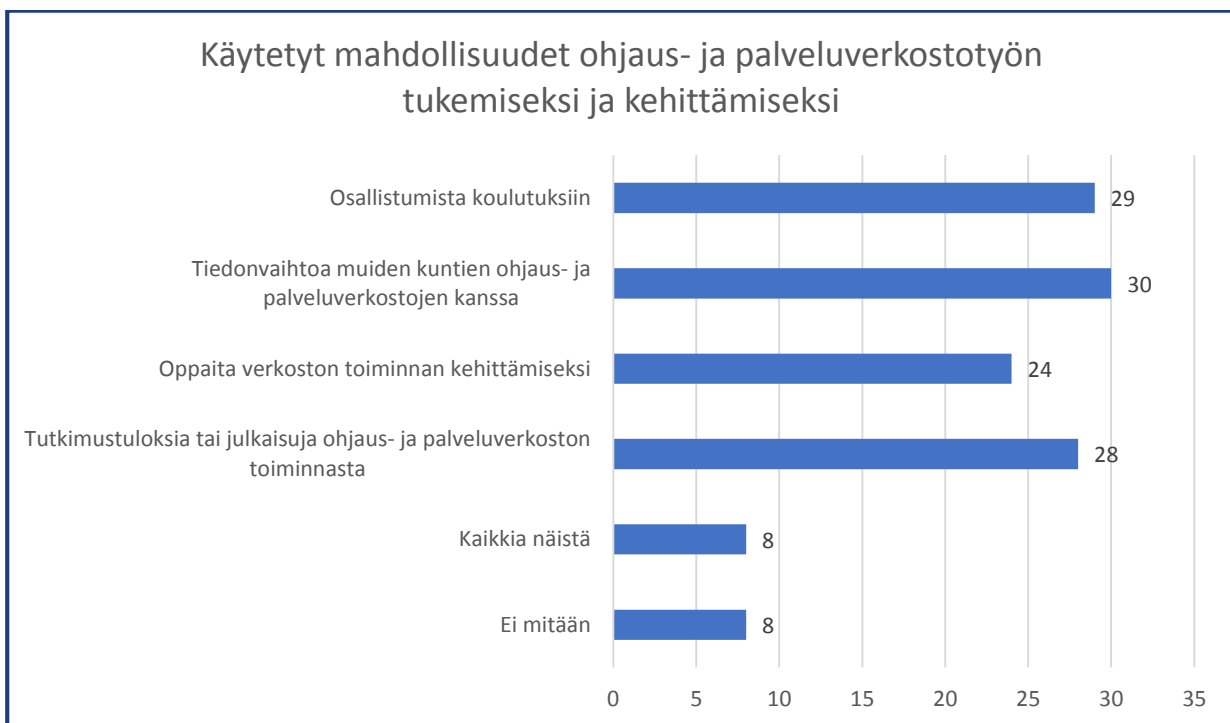
Ohjaus- ja palveluverkostot saavat paljon hyödyllistä tietoa myös etsivän nuorisotyön kyselyn tuloksista³ sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoista. ([www.thl.fi>Tilastot](http://www.thl.fi/Tilastot))

Verkostoilla on käytettävissään myös ” muita tietolähteitä”. Vastaajat kertoivat, että tiedonlähteenä käytetään esimerkiksi kunnan omia hyvinvointikertomuksia, lasten- ja nuorten hyvinvointikyselyn tuloksia, puolustusvoimien keräämää tietoa sekä toimintatilastoja.

Toimijoilta kysyttiin myös: ”Onko verkoston tukemiseksi tai kehittämiseksi käytetty hyväksi tiedonvaihtoa tai esimerkiksi tutkimustietoa?”

13 prosentissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivista verkostoista on käytetty hyödyksi ja työn kehittämiseksi kaikkia esitettyjä mahdollisuuksia. Toisaalta 13 prosentissa verkostoista ei ole käytetty hyödyksi mitään esitetystä mahdollisuudesta.

Kuva 3. ”Mitä mahdollisuuksia ohjaus- ja palveluverkostot ovat käyttäneet työn tukemiseksi ja kehittämiseksi?” (n=62)

Ohjaus- ja palveluverkostokyselyssä kysyttiin: ”Onko saatu tietoa viety osaksi paikallista päätöksentekoa?” 74 prosentissa kunnista ohjaus- ja palveluverkostoissa koottua nuorten elinoloja koskevaa tietoa on viety paikallisen päätöksenteon tueksi. Tässä asiassa ohjaus- ja palveluverkostot ovat hieman petranneet

vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Vuonna 2014 tehdyn kyselyn mukaan 66 prosenttia (n= 53) verkostoista kertoi vieneensä kokoamaansa tietoa osaksi päätöksentekoa. (Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot sekä nuorisotakuu Etelä-Suomen kunnissa 2014, 8.)

³ <http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/82787a68d92a8bbee926f3105a541>

99b/1440135116/application/pdf/486980/Etsiv%C3%A4%20nuorisoty%C3%B6%202014.pdf

2.2.2 Nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden seuranta

Yksi ohjaus- ja palveluverkoston tehtävistä on edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus. Päivittäisessä työssä tarvitaan tehokasta yhteistyötä, sillä yhä useampi nuoria koskeva asia ulottuu eri hallinnonalojen rajojen yli. Eri hallinnonaloilla on kehittynyt pitkälle erikoistunut asiantuntemus ja se on tärkeä saada yhteiseen käyttöön. Palvelujen yhteensovittaminen on parhaimmillaan juuri sitä, että nuorille luodaan paremmat edellytykset saada oikea-aikaista ja tarpeisiin vastaavaa palvelua.

Vastaajien esimerkkejä palveluiden yhteensovittamisesta olivat mm. käynnistyneet tai käynnistymässä olevat Ohjaamo – hankkeet, nivelvaiheeseen liittyvien toimijoiden palveluiden yhteensovittaminen (esimerkiksi oppilaanohjaus, etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta). Kiinnostava esimerkki palvelujen yhteensovittamisesta on myös päihteiden vastaisen toimintaohjeen luominen. Eräässä Uudellamaalla sijaitsevassa kaupungissa on tehty kaikille kouluille yhteinen päihteiden vastainen toimintamalli, joka koskee alueella kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria.

Kyselyssä selvitettiin, onko ohjaus- ja palveluverkosto seurannut nuorille suunnattujen palvelujen riittävyttä, alueellista saatavuutta, oikea-aikaisuutta tai laatua. 24 prosenttia vastaajista kertoi, että ohjaus- ja palveluverkosto seuraa kaikkia näitä asioita. Toisaalta 23 prosenttia vastaajista ilmoitti, että vaikuttavuutta ei ole seurattu. Vaikuttavuuden seuraamiseen on olemassa monenlaisia mahdollisuuksia. Hyviä esimerkkejä nostettiin vastauksissa esiin:

”Jokaisella toimijalla on omat mittarinsa, joiden mukaan vaikuttavuutta seurataan. Yhteisissä palaverissa vertailemme tuloksiamme ja mietimme yhteisiä toimintatapoja palveluiden kehittämiseksi.” (vastaaja Päijät-Häme)

”Vaikuttavuutta on seurattu tutkimalla olemassa olevien palveluiden riittävyttä ja oikea-aikaisuutta suhteessa tarpeeseen. Nuorilta on myös kerätty tietoa koskien heille mieluisimpia/toimivimpia tapoja vaikuttaa itseään ja kuntaa koskeviin asioihin.” (vastaaja Kanta-Häme)

”Esimerkiksi kutsumalla asiantuntijoita vierailemaan ryhmään ja keskustelemalla eri toimijoiden kanssa palveluista ja niiden saavutettavuudesta.” (vastaaja Päijät-Häme)

2.2.3 Ohjaus- ja palveluverkostot mukana nuorisotakuun toteutumisessa; suunnitelmallisuus ja uudet menettelytavat

”Nuorisotakuu ei ole uusi laki, joka 1.1.2013 olisi alkanut velvoittaa kuntia tai valtiota johonkin. Se on toimenpidekokonaisuus, jossa julkisen vallan rooli on rajallinen ja toteutuminen edellyttää laajempaa yhteiskunnan yhteistyötä. Ilman työnantaja ei synny työ- tai oppisopimuspaikkoja. Ilman aktiivista otetta ei synny laajapohjaisia nuorisoverkostoja, jotka pohtivat alueilla nuorisotakuun toimeenpanoa.” Näin totesi opetusministerin valtiosihteeri Pilvi Torsti pamfletissaan: ”Kolme huomiota nuorisotakuusta”. (Torsti 2014, 115.)

Nuorisotakuuta on kutsuttu muun muassa saateenvarjohankkeeksi, joka pitää sisällään erilaisia toimintatapoja ja projekteja. Yksi nuorisotakuuta edistävä toimintatapa on nuorisolaikiin kirjattu paikallisten viranomaisten monialainen yhteistyöverkosto. Nuorisotakuun tavoitteena on edistää nuorten koulutukseen ja/tai työelämään pääsyä. Sen toteutumisessa erityisen tärkeää on, että tavat joilla nuorten asioita käsitellään ja toimenpiteet joita tehdään kun siirretään nuori palvelusta toiseen sujuvat saumattomasti. Saumattomuuden

mahdollistamiseksi nuorille suunnattuja palveluita tulee yhteensovittaa. Nuorisotakuun toteutumisen näkökulmasta nuorten ohjaus- ja palveluverkostot ovat keskeisessä asemassa.

Kyselyyn vastanneiden mukaan 85 prosentissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen verkostoista käsitellään nuorisotakuuseen liittyviä asioita. Vuonna 2014 tehdyn ohjaus- ja palveluverkostokyselyn mukaan 87 prosenttia (n=53) verkostoista oli käsitelty nuorisotakuuseen liittyviä asioita.

Ohjaus- ja palveluverkostokyselyssä kysyttiin: ”Mikä taho nuorisotakuuseen liittyviä asioita käsittelee, mikäli nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ei sitä tee?” Esiin nousivat muun muassa kunnan työllisyystyöryhmät sekä nuorisotakuuta varten nimetyt erilliset työryhmät. Vain yhdestä kunnasta kerrottiin, että nuorisotakuuseen liittyviä asioita ei käsittele oikeastaan mikään taho. Tässä kunnassa nuorisotakuuasiat liitettiin kuitenkin etsivään nuorisotyöhön ja katsottiin, että etsivä nuorisotyö hoitaa nuorisotakuuasioita - ainakin osittain -.

Nuorisotakuun toteutumista on kritisoitu usean eri tahon toimesta ja monenlaisin perustein. Pilvi Torsti (2014) on esittänyt erilaisia näkökulmia, joiden pohjalta nuorisotakuun onnistumista tai epäonnistumista voidaan tarkastella: ”Voiko olettaa, että ilman nuorisotakuuta nuoria työttömiä olisi nykysuhdanteiden vallitessa todennäköisesti vielä enemmän? Onko nuorten työllisyyspalveluihin saatu rakennettua sellaisia *toimintatapoja*, joita nuoret osaavat käyttää ja jotka johtavat tuloksiin? Onko nuorisotakuun *toteuttamistapoja* kehitetty ja uusia luotu aktiivisesti?” (Torsti 2014, 116.)

Jos nuorisotakuun toteutumista tarkastelee näiden kysymysten valossa ja tämän kyselyn tulosten pohjalta, voidaan kiistatta todeta, että nuorten työllistämässä ollaan menossa vahvasti oikeaan suuntaan. Nuorisotakuu toteutuu pienin mutta varmoin askelin. Vastajat kommentoivat, että verkosto palvelee tarkoitustaan hyvin. Verkoston toiminta on lisännyt yhteistyötä eri toimijatahojen välillä. Yhteistyö on lisännyt tietoisuutta joka osaltaan on mahdollistanut toimintatapojen muokkaamisen ja saumattomuuden.

Ohjaus- ja palveluverkoston yksi keskeinen tehtävä on suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja palvelusta toiseen siirtymiseksi. 55 prosentissa verkostoista on kehitetty uusia menettelytapoja. Menettelytavat liittyvät kiinteästi palvelujen yhteensovittamiseen. Esimerkiksi nivelvaihtotyössä oppilaanohjaajien ja etsivän nuorisotyöntekijöiden työprosesseja on avattu ja luotu toimiva malli nuorten peruskoulusta toiselle asteelle siirtymiseen. Erästä Kymenlaakson kunnasta kerrotaan, että: ”*Palveluiden välisistä asioista pidettiin palaveri, johon osallistuivat kaikki lasten ja nuorten parissa toimijat. Yhteispalaverissa tarkasteltiin verkkoa kokonaisuutena ja etsittiin kohtia joissa nuorten palvelusta toiseen liikkumiseen tarvittiin uusia malleja tai tapoja.*” Moni kyselyssä annettu esimerkki liittyi päällekkäisten prosessien tai palvelujen purkamiseen ja sitä kautta tehokkaampien toimintatapojen löytämiseen.

Avoimissa kommentoissa vastaajat esittävät runsaasti toimenpiteitä ja saavutuksia, joita kunnassa on nuorisotakuun avulla saatu aikaan. Saavutukset koetaan monilta osin vielä pieniksi ja monesti onnistumisen mittarina pidetään nuorisotyöttömyyden synkkiä lukuja.

Seuraavassa muutamia esimerkkejä nuorisotakuun avulla saavutetuista menettelytavoista, joilla tähdätään nuorten aktivointiin:

- Nuorten kesätyöllistämiseen satsaaminen: Kesätyöseteleiden käyttöönotto ja kuntien omien kesätyöpaikkojen lisääminen.
- Nuorille ”korvamerkittyjen” oppisopimuspaikkojen lisääminen.
- Etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan liittyvät satsaukset (vakiinaistamiset) ja töiden uudelleenorganisoinnit.
- Palkkatukityöpaikkojen lisääminen.
- Yrittäjäyhteistyö: erilaiset yhteistyötahtumat.
- Hyvät yhteistyömuodot TE-toimiston ja kunnan välillä.

TE-toimistolla on merkittävä rooli nuorisotakuun toteuttamisessa. Tästä johtuen olisi ensiarvoisen tärkeää, että jokaisessa ohjaus- ja

palveluverkostossa olisi TE-toimiston edustus. Näin ei valitettavasti kuitenkaan ole, kuten seuraavan luvun tiedoista käy ilmi.

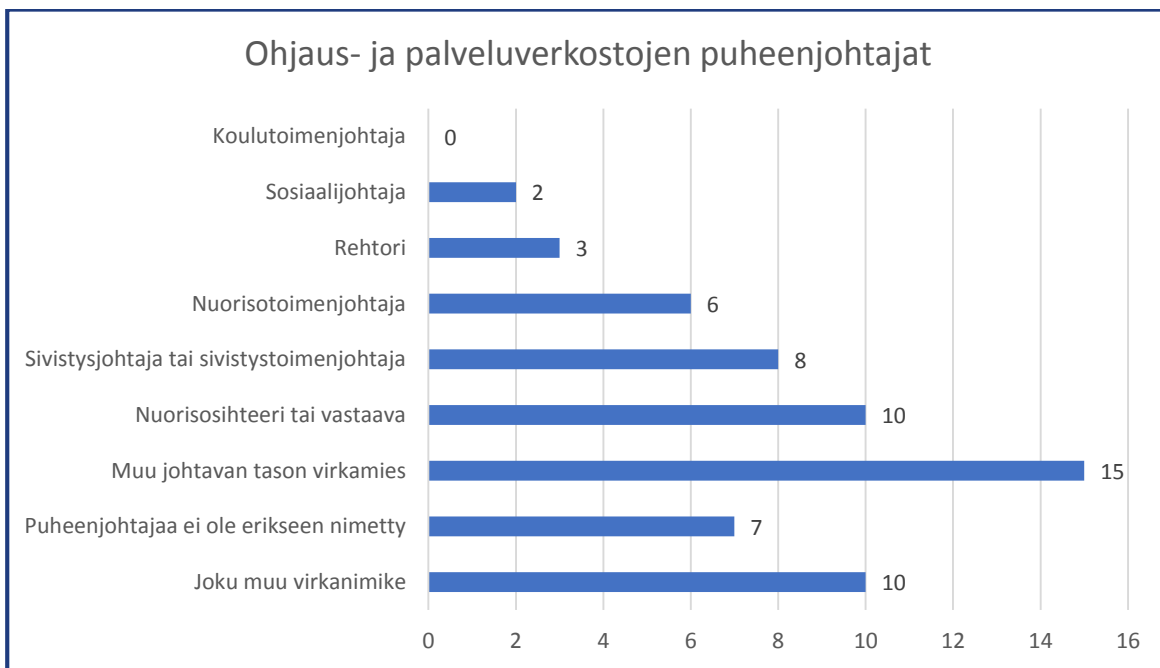
2.3 Ohjaus- ja palveluverkoston kokoonpano

Nuorisolaki (72/2006) velvoittaa kuntia perustamaan monialaisen ohjaus- ja palveluverkoston. Lisäksi laissa kerrotaan selkeästi keitä toimijoita verkostoon tulisi kuulua. Sen sijaan laissa ei määritellä sitä, minkä tahon tai toimijan päätöksellä verkosto perustetaan, mikä tahon verkoston toiminnasta vastaa ja kuka sen puheenjohtajana tai sihteerinä toimii. Laki antaa kunnille mahdollisuuden luoda verkosto

vastaamaan omia tarpeita, ohjaamatta sen toimintaa käytännön tasolla sen tarkemmin.

Ohjaus- ja palveluverkostokyselyn tulosten mukaan puheenjohtajuus vaihtelee verkostoissa suuresti. Useimmiten puheenjohtajana toimii nuorisosihteerit, vapaa-aikasihteerit tai muu vastaava viranhaltija. Näin on 16 prosentissa verkostoja.

Kuva 4. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen puheenjohtajana toimivien virkanimikkeet.

Muilla johtavan tason virkanimikkeillä toimivia puheenjohtajia olivat muun muassa: kunnanjohtaja, opetus- ja kasvatusjohtaja, perusturvajohtaja, kulttuuripäällikkö, palvelujohtaja tai hallinto- ja kehittämisspäällikkö. Verkoston puheenjohtajana toimivat myös muun muassa: valtuuston puheenjohtaja, kaupunginhallituksen jäsen ja valtuutettu, sivistyslautakunnan

edustaja, apulaiskaupunginjohtaja, erityisnuorisotyöntekijä, työvoimaneuvoja ja palveluohjaaja.

Verkostojen kokoonpano vaihtelee myös paljon. Niissä painottuu kuitenkin selkeästi nuorten parissa toimijoiden edustus. Noin 40 prosentissa verkostoja kokoonpano koostui nuorten parissa toimivista toimijoista. Yhtälailla verkostoon kuului edustaja myös virkahierarkian eri tasolta. Vain neljä verkostoa koostui

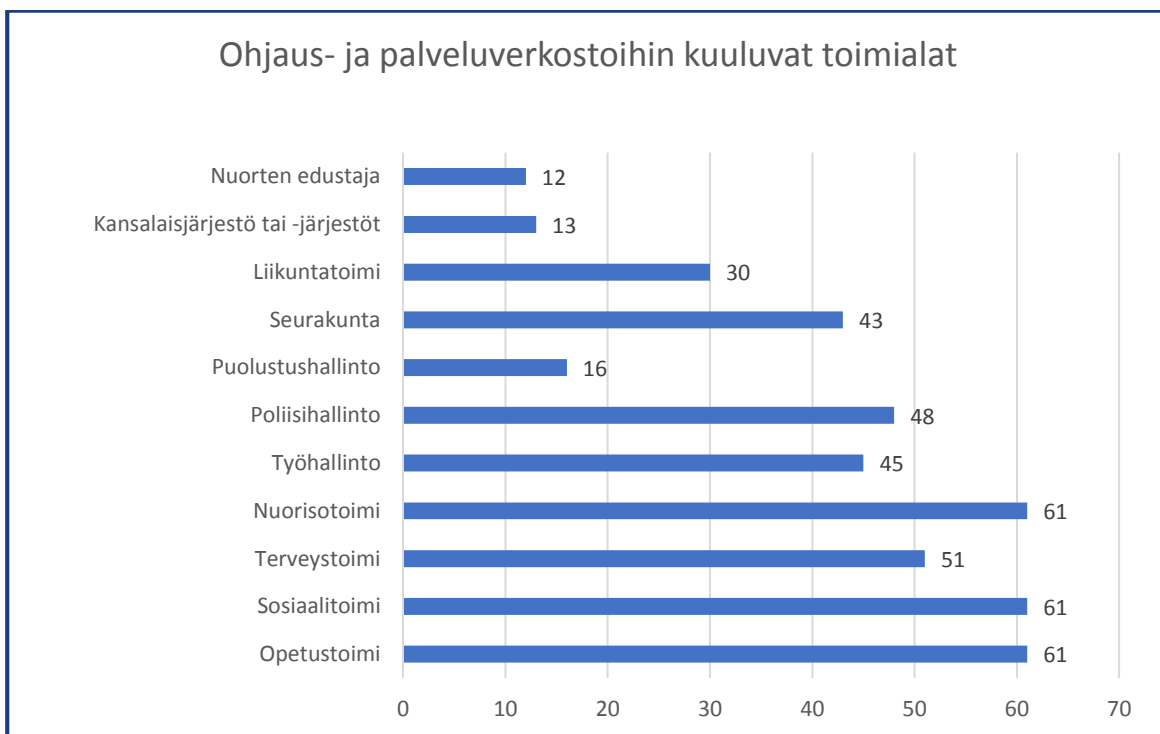
pääasiassa ylimmän johdon edustajista, toimialajohtajista tai muista vastaavista.

Nuorisolakiin (72/2006) on kirjattu selvästi, minkä toimialojen tulee kuulua nuorten monialaiseen ohjaus- ja palveluverkostoon. Mainituista toimialoista opetustoimi, sosiaalitoimi ja nuorisotoimi ovat edustettuina kaikissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivissa verkostoissa. (Alueella on yksi kunta jossa ei ole verkostoa. Tämä vastaus näkyy

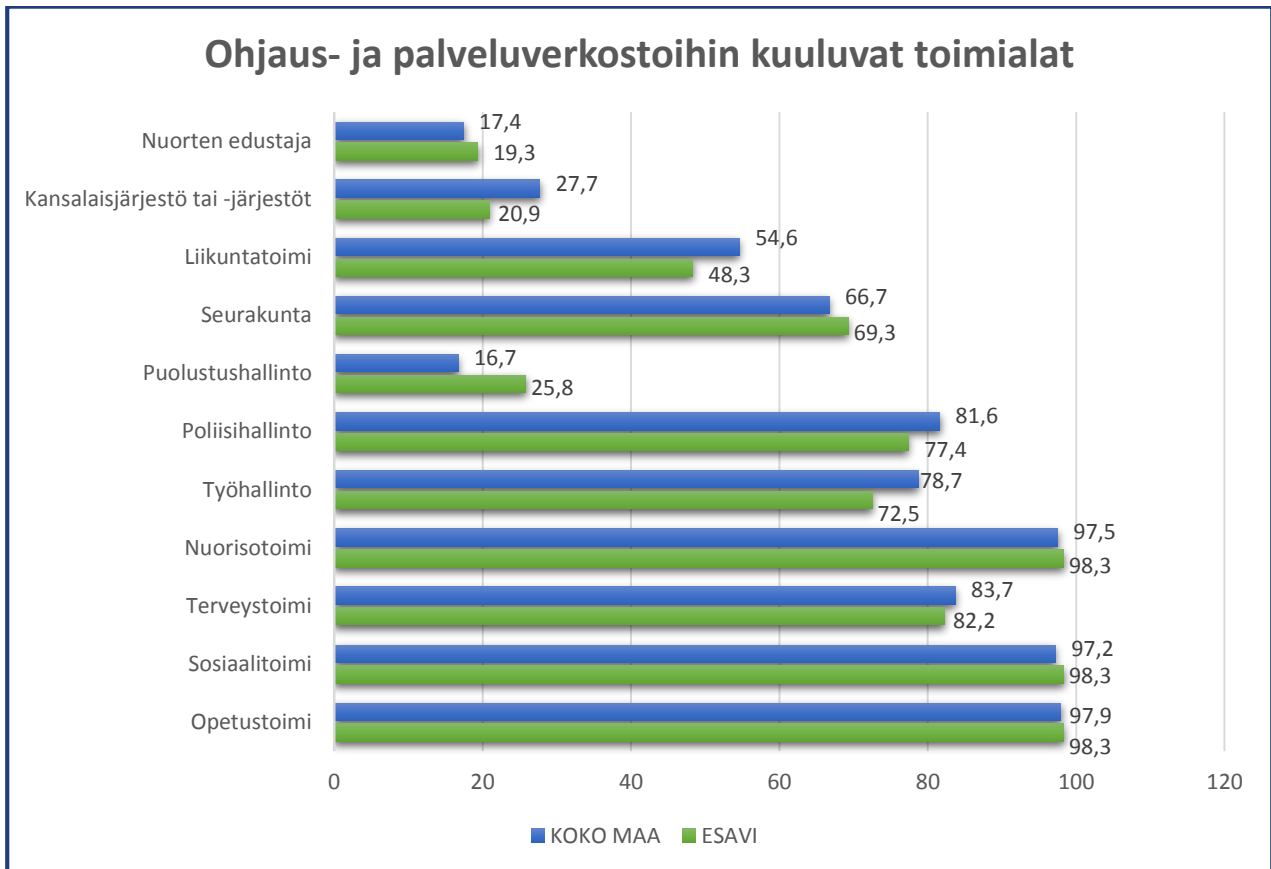
tuloksessa). Laissa määrätyistä hallinnonaloista työhallinnon edustus puuttuu useimmiten.

Nuorten edustajien määrä on viime vuoden tilanteeseen verrattuna kasvanut hienosti. Vuoden 2014 tulosten mukaan vain viiteen verkostoon kuului nuorten edustaja. Tämän kyselyn mukaan nuorten edustaja kuului jo kahteentoista verkostoon.

Kuva 5. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimiviin verkostoihin kuuluvat toimialat (n=62).

Kuva 6. Ohjaus- ja palveluverkostoihin kuuluvat toimialat verrattuna koko maan tilanteeseen. Prosenttiosuus alueella toimivista verkostoista.

3 Lopuksi

Vielä ei voi sanoa, että kaikissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella sijaitsevilla kunnissa toimii lakisääteinen nuorten monialainen ohjaus- ja palveluverkosto. Tämän raportin ja kuntiin tehdyn kyselyn mukaan lakisääteinen verkosto puuttuu yhdestä alueen kunnasta. Tilanne on erinomainen.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivien verkostotoimijoiden vastauksia lukiessa saa varsin myönteisen kuvan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tarpeellisuudesta ja toiminnasta yleensäkin. Verkostojen kerrotaan toimivan pääsääntöisesti hyvin.

Varsinkin niissä kunnissa, joissa verkostolla on pidemmälle ulottuvat perinteet, kokemukset verkoston toimivuudesta ovat myönteisiä.

Verkoston uskotaan edistävän lasten ja nuorten asioiden kokonaisvaltaista tarkastelua:

”Toiminta on jättevöitynyt ja se on tavoitteellista. Helpompi saada muut tahot mukaan yhteistyöhön.” (Vastaus Kanta-Häme)

”Eri tahojen toimijat toimivat yhteistyössä keskenään ja nuoria koskevat asiat nähdään yhteisinä asioina, ei ainoastaan nuorisotoimien tms. tahon vastuulla olevina.” (Vastaus Kanta-Häme)

Toisaalta sellaisissa kunnissa, joissa työryhmä tai verkosto on perustettu vasta nuorisolakikirjauksen jälkeen, verkostoilla on vielä kehittämistä yhteisen toimintakulttuurin löytämisessä. Vakiintumattomana toiminta ei vielä

ole saanut riittävästi ”tuulta purjeisiin” ja verkoston toimintaan sitoutuminen tuntuu monelle sen jäsenelle olevan vaikeaa.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle on määritelty nuorisolaissa tärkeitä tehtäviä ja sen rooli esimerkiksi nuorisotakuun toteutumiseen liittyen on keskeinen. Laajan monialaisen yhteistyöverkoston kokoontuessa säännöllisesti on nähty, että yhteisten toimintatapojen löytyminen ja uusien menetelmien kehittäminen helpottuu ajan myötä. Yhteistyön tuloksena palveluja on koottu yhteen ja tietoisuus eri toimijoiden tarjoamista palveluista on lisääntynyt.

Kunnissa pidetään tärkeänä sitä, että ohjaus- ja palveluverkoston kuuluu viranhaltijoita monelta eri tasolta. Päätöksentekijöiden on hyvä ymmärtää päätösten vaikutukset käytännön työssä, ja nuorten parissa toimijoilta päätöksentekijät saavat ajantasaisimman tiedon nuorten elinoloihin liittyen. Viestin on tärkeä kulkea läpi byrokratiakoneiston.

Ohjaus- ja palveluverkostojen toimijat nostavat haasteellisena asiana esille tehtäväkentän laajuuden ja laajan toimijakentän osittaisen sitoutumattomuuden verkoston toimintaan. Asioiden valmistelu ryhmälle vie paljon aikaa sillä nuorten elämästä ja elinoloista on saatavilla paljon tietoa.

Ohjaus- ja palveluverkostot ovat neljän vuoden (lakisääteisyys) aikana saaneet paljon hyvää aikaiseksi. Monelta suunnalta kuultu

palaute kertoo, että nuorten asiat nähdään nyt entistä kokonaisvaltaisemmin. Ajan myötä kehittyessään nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen työllä tulee varmasti olemaan entistäkin suurempi painoarvo kunnallisessa päätöksenteossa.

Lähteet:

Etsivä nuorisotyö 2014. Etelä-Suomen aluehallintoviraston Opetus ja kulttuuritoimen raportti. Osoitteessa:
<http://www.avi.fi/web/avi/julkaisut>.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Osoitteessa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaistut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>. Lainattu 17.8.2015.

Nuorisolaki 72/2006. Osoitteessa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Lainattu 17.8.2015.

Torsti, Pilvi 2014. Kolme huomiota nuorisotakuusta. Teoksessa Anu Gretschel, Kari Paakkunainen, Anne-Mari Souto ja Leena Suurpää (toim.) 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki. s.113-116. osoitteessa:
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/nuorisotakuun_arki_ja_politiikka.pdf. Lainattu 17.8.2015.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15,
13100 Hämeenlinna
puh. 0295 016 000
www.avi.fi